

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (Κ.Ε.Θ.Ι.)

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ
ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ
(GENDER MAINSTREAMING)
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ**

ΥΠΟΥΡΧΕΙΟ
ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ

ΓΕΝΙΚΗ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ
ΙΣΟΤΗΤΑΣ

ΚΕΘΙ

ΚΕΝΤΡΟ ΕΡΕΥΝΩΝ ΓΙΑ ΘΕΜΑΤΑ ΙΣΟΤΗΤΑΣ (Κ.Ε.Θ.Ι.)

**ΣΥΝΟΠΤΙΚΟΣ ΟΔΗΓΟΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΤΗΣ ΕΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ
ΔΙΑΣΤΑΣΗΣ ΤΟΥ ΦΥΛΟΥ (GENDER MAINSTREAMING)
ΣΤΗ ΔΗΜΟΣΙΑ ΔΙΟΙΚΗΣΗ**

ΑΘΗΝΑ 2009

Το φυλλάδιο αυτό βασίζεται στην έκδοση του Κ.Ε.Θ.Ι.:

Γκερμόστη, Β. & Σακελλαρίου, Ε., *Οδηγός Καλών Πρακτικών Εφαρμογής της Ένταξης της Διάστασης του Φύλου (Gender Mainstreaming) στη Δημόσια Διοίκηση*, Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα 2009.

Συγγραφή και επιλογή κειμένων: Βικτωρία Γκερμόστη & Ελένη Σακελλαρίου

Συντονισμός και επιμέλεια έκδοσης: Ματίνα Χ. Παπαγιαννοπούλου

Διορθώσεις: Σωτηρία Αποστολάκη & Άντα Παπασταμέλου

Σχεδιασμός-Παραγωγή: Χαράλαμπος Σολδάτος

Σχήμα: 17x24 Σελίδες: 20

ISBN: 978-960-6737-29-9

Απαγορεύεται η αναπαραγωγή οποιουδήποτε τμήματος αυτού του εντύπου, που καλύπτεται από δικαιώματα (copyright), ή η χρήση του σε οποιαδήποτε μορφή, χωρίς τη γραπτή άδεια του Κέντρου Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.).

Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (Κ.Ε.Θ.Ι.)

Χαρ. Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου, 106 81 Αθήνα

τηλ. 210 3898000, fax: 210 3898079

e-mail: kethi@kethi.gr

www.kethi.gr

ΠΡΟΛΟΓΟΣ της ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των πολιτικών και ιδιαίτερα στη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί βασικό στόχο της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το gender mainstreaming, ως πολιτικό αλλά και μεθοδολογικό εργαλείο, έχει σκοπό να ευαισθητοποιήσει το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης για την ένταξη της διάστασης του φύλου στο σχεδιασμό και την εφαρμογή κάθε πολιτικής.

Κύρια πολιτική επιλογή της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών είναι η ανάδειξη της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και αναπτυξιακής διάστασης των πολιτικών ισότητας. Οι πολιτικές αυτές συνδέονται άμεσα με τις Εθνικές Προτεραιότητες για την Ανάπτυξη, την Απασχόληση και την Κοινωνική Συνοχή.

Οι πρωτοβουλίες μας επικεντρώνονται σε θεσμικές και οργανωτικές παρεμβάσεις, καθώς και σε Έργα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους. Δράσεις για την ισότητα των φύλων περιλαμβάνονται σε όλα τα νέα επιχειρησιακά και περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013. Για πρώτη φορά μάλιστα, ειδικός άξονας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» του Υπουργείου Εσωτερικών αφορά στην ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης.

Ο παρών συνοπτικός Οδηγός Καλών Πρακτικών εφαρμογής του gender mainstreaming στη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί ένα σημαντικό συμπλήρωμα στο πρόγραμμα εκπαίδευσης υψηλόβαθμων στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης που υλοποιήσαμε με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Ο Οδηγός εκπονήθηκε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας και απευθύνεται στο σύνολο των δημόσιων λειτουργών. Πρόκειται για ένα χρήσιμο μεθοδολογικό εργαλείο, ώστε κατά το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των πολιτικών να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις τους στα δύο φύλα, καθώς και οι ιδιαίτερες ανάγκες ανδρών και γυναικών. Ανώτερος στόχος είναι να καταστούν οι ίσες ευκαιρίες και η ίση μεταχείριση των φύλων σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής με τη συμβολή της Δημόσιας Διοίκησης.

Ευγενία Τσουμάνη

Γενική Γραμματέας Ισότητας
Υπουργείο Εσωτερικών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ της ΓΕΝΙΚΗΣ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΣ ΙΣΟΤΗΤΑΣ

Η ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου στο σύνολο των πολιτικών και ιδιαίτερα στη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί βασικό στόχο της Εθνικής Στρατηγικής για την Ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών. Το gender mainstreaming, ως πολιτικό αλλά και μεθοδολογικό εργαλείο, έχει σκοπό να ευαισθητοποιήσει το σύνολο της Δημόσιας Διοίκησης για την ένταξη της διάστασης του φύλου στο σχεδιασμό και την εφαρμογή κάθε πολιτικής.

Κύρια πολιτική επιλογή της Γενικής Γραμματείας Ισότητας των Φύλων του Υπουργείου Εσωτερικών είναι η ανάδειξη της πολιτικής, οικονομικής, κοινωνικής και αναπτυξιακής διάστασης των πολιτικών ισότητας. Οι πολιτικές αυτές συνδέονται άμεσα με τις Εθνικές Προτεραιότητες για την Ανάπτυξη, την Απασχόληση και την Κοινωνική Συνοχή.

Οι πρωτοβουλίες μας επικεντρώνονται σε θεσμικές και οργανωτικές παρεμβάσεις, καθώς και σε Έργα που χρηματοδοτούνται από εθνικούς και κοινοτικούς πόρους. Δράσεις για την ισότητα των φύλων περιλαμβάνονται σε όλα τα νέα επιχειρησιακά και περιφερειακά προγράμματα του ΕΣΠΑ 2007-2013. Για πρώτη φορά μάλιστα, ειδικός άξονας του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Διοικητική Μεταρρύθμιση» του Υπουργείου Εσωτερικών αφορά στην ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης.

Ο παρών συνοπτικός Οδηγός Καλών Πρακτικών εφαρμογής του gender mainstreaming στη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί ένα σημαντικό συμπλήρωμα στο πρόγραμμα εκπαίδευσης υψηλόβαθμων στελεχών της Δημόσιας Διοίκησης που υλοποιήσαμε με ευρωπαϊκή χρηματοδότηση. Ο Οδηγός εκπονήθηκε από το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας και απευθύνεται στο σύνολο των δημόσιων λειτουργιών. Πρόκειται για ένα χρήσιμο μεθοδολογικό εργαλείο, ώστε κατά το σχεδιασμό, την εφαρμογή και την αξιολόγηση των πολιτικών να λαμβάνονται υπόψη οι επιπτώσεις τους στα δύο φύλα, καθώς και οι ιδιαίτερες ανάγκες ανδρών και γυναικών. Ανώτερος στόχος είναι να καταστούν οι ίσες ευκαιρίες και η ίση μεταχείριση των φύλων σημαντικός παράγοντας ανάπτυξης και κοινωνικής συνοχής με τη συμβολή της Δημόσιας Διοίκησης.

Ευγενία Τσουμάνη

Γενική Γραμματέας Ισότητας
Υπουργείο Εσωτερικών

ΠΡΟΛΟΓΟΣ της ΠΡΟΕΔΡΟΥ του ΔΣ του ΚΕΘΙ

Κατά τη διάρκεια των τελευταίων δύο δεκαετιών, η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές -gender mainstreaming- έχει εξαπλωθεί ως μια παγκόσμια ολοκληρωμένη στρατηγική για την ισότητα των δύο φύλων. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή υιοθέτησε το gender mainstreaming το 1996 όχι απλά ως ένα υποκατάστατο των πολιτικών ίσων ευκαιριών, αλλά ως ένα ουσιαστικό συμπλήρωμα σε αυτές. Κατά συνέπεια λοιπόν, το gender mainstreaming αποτελεί μια ολοκληρωμένη προσέγγιση στην πολιτική της ισότητας, που δεν περιορίζεται απλά στη λήψη μέτρων υπέρ των γυναικών, αλλά χαράσσει πολιτικές ισότητας, τις εφαρμόζει και αξιολογεί το σύνολο των επιπτώσεων τους τόσο στους άνδρες όσο και στις γυναίκες. Επίσης, εστιάζει στις ιδιαίτερες ανάγκες και εμπειρίες τόσο των ανδρών όσο και των γυναικών, έτσι ώστε και τα δύο φύλα να επωφελούνται ισότιμα από όλες τις πολιτικές και δράσεις, σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής. Το gender mainstreaming είναι, επομένως, ο τρόπος ώστε η ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών να αποτελέσει απτή πραγματικότητα στη ζωή και των δύο φύλων.

Εξάλλου, το gender mainstreaming δεν είναι απλά ζήτημα κοινωνικής δικαιοσύνης, αλλά απαραίτητη διαδικασία, προκειμένου να διασφαλιστεί η σταθερή και διαρκής ανθρώπινη ανάπτυξη εντός του κοινωνικού πλαισίου με τον πιο αποτελεσματικό τρόπο και με τα πιο αποδοτικά μέσα. Σε αυτό το πλαίσιο, η στρατηγική για το gender mainstreaming μπορεί να αναβαθμίσει και να βελτιώσει τις δραστηριότητες της Δημόσιας Διοίκησης. Ως τεχνική μπορεί να προετοιμάσει το έδαφος για νόμιμες και ασφαλείς, δημοκρατικές και αποδοτικές δημόσιες υπηρεσίες εξίσου για τις γυναίκες και τους άνδρες.

Λαμβάνοντας υπόψη την έμφαση που δίνει η Ευρωπαϊκή Επιτροπή στην ενημέρωση και στην ευαισθητοποίηση των ατόμων που βρίσκονται σε θέσεις ευθύνης στη Δημόσια Διοίκηση, όσον αφορά στην ένταξη της διάστασης της ισότητας σε όλες τις πολιτικές και στην εφαρμογή της, το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) ανέλαβε την πρωτοβουλία να εκδώσει το *Συνοπτικό Οδηγό Εφαρμογής του Gender Mainstreaming στη Δημόσια Διοίκηση*. Στόχος του αποτελεί η εισαγωγή των αναγνωστών/-τριών στην έννοια του gender mainstreaming, καθώς και η παρουσίαση σχετικής μεθοδολογίας και Καλών Πρακτικών, με τρόπο συνοπτικό και εύληπτο. Το Εγχειρίδιο έχει βασιστεί στον *Οδηγό Καλών Πρακτικών Εφαρμογής της Ένταξης της Διάστασης του Φύλου (Gender Mainstreaming) στη Δημόσια Διοίκηση*, που έχει συγγράψει και εκδώσει το ΚΕΘΙ, στο πλαίσιο του Προγράμματος PROGRESS με τίτλο «Εφαρμογή της ενσωμάτωσης της ισότητας στη Δημόσια Διοίκηση», που υλοποίησε η Γενική Γραμματεία Ισότητας του Υπουργείου Εσωτερικών.

Για την εκπόνηση του συνοπτικού αυτού Οδηγού, θα ήθελα να ευχαριστήσω τις συγγραφείς του, κυρίες Βικτωρία Γκερμότση και Ελένη Σακελλαρίου, καθώς επίσης και τον κύριο Στέφανο Καβαλλιεράκη, Ειδικό Σύμβουλο Ερευνών και Εκδόσεων του ΚΕΘΙ, η συμβολή του οποίου υπήρξε καθοριστική.

Ελένη Αν. Ζενάκου

Πρόεδρος του ΔΣ του ΚΕΘΙ

Ορισμός της ένταξης της διάστασης του φύλου (Gender Mainstreaming)	<p>Η αναδιοργάνωση, η βελτίωση, η ανάπτυξη και η αξιολόγηση της διαδικασίας άσκησης πολιτικής, έτσι ώστε η οπτική της ισότητας των φύλων να ενσωματωθεί από τους φορείς που εμπλέκονται στην άσκηση των πολιτικών, σε όλες τις πολιτικές, σε όλα τα επίπεδα και στάδια.¹</p>
Γιατί είναι σημαντική η εφαρμογή του gender mainstreaming στη Δημόσια Διοίκηση;	<p>Η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές αναγνωρίζεται παγκοσμίως ως μια από τις σημαντικότερες στρατηγικές, όπως επίσης και ως απαραίτητο εργαλείο για την επίτευξη της ισότητας των φύλων σε όλα τα επίπεδα της οικονομικής και κοινωνικής ζωής. Το βασικό χαρακτηριστικό του gender mainstreaming είναι ότι αποσκοπεί στην ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές, με απώτερο στόχο τα αποτελέσματα από την εφαρμογή του να είναι μόνιμα. Αυτό σημαίνει ότι, πριν από κάθε ενέργεια και απόφαση, λαμβάνουμε υπόψη τη διάσταση του φύλου και τις επιπτώσεις που θα έχει εξίσου στους άνδρες και στις γυναίκες. Ο συνδυασμός του gender mainstreaming με τις θετικές δράσεις προωθεί την ισότητα των φύλων και συμβάλλει στην επίτευξή της σε όλα τα επίπεδα.²</p> <p>Η Δημόσια Διοίκηση ως κατεχόμενη αρμόδια για την εφαρμογή των εθνικών πολιτικών διαδραματίζει καταλυτικό ρόλο στην επίτευξη του gender mainstreaming. Θα πρέπει να τονιστεί ότι η ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές είναι μια θεωρητική και αφηρημένη έννοια, της οποίας η κατανόηση δεν είναι συχνά εύκολη. Επομένως, χρειάζεται να καταβληθεί μεγαλύτερη προσπάθεια εκπαίδευσης των φορέων/δομών λήψης αποφάσεων και του διοικητικού προσωπικού, ώστε να διαμορφωθεί μια ολοκληρωμένη αντίληψη και ανάλογη ανταπόκριση όσον αφορά στην ένταξη της διάστασης του φύλου σε όλες τις πολιτικές.</p> <p>Όταν πραγματοποιείται σε βάθος ανάλυση του τρόπου με τον οποίο οι διοικητικές αποφάσεις και λειτουργίες έχουν επιπτώσεις στους άνδρες και στις γυναίκες, οι συνθήκες προσαρμόζονται, ώστε να υπάρχει βελτίωση των διαδικασιών και των προτεραιοτήτων που τίθενται σε επίπεδο Δημόσιας Διοίκησης. Επιπλέον, κρίνεται σημαντική η εφαρμογή του gender mainstreaming στη Δημόσια Διοίκηση με την εμπλοκή όλων των ιεραρχικών βαθμίδων, καθώς μπορεί να αναβαθμίσει και να βελτιώσει τις δραστηριότητες της Δημόσιας Διοίκησης, αφού ως τεχνική δύναμη να παράσχει εγγυημένα αποτελέσματα και να προετοιμάσει το έδαφος για νόμιμες, ασφαλείς, δημοκρατικές και αποδοτικές δημόσιες υπηρεσίες εξίσου για τους άνδρες και τις γυναίκες.³</p>

1. Council of Europe (1998). *Gender Mainstreaming: Conceptual Framework, Methodology and Presentation of Good Practices*, Final Report of Activities of the Group of Specialists on Mainstreaming (EG-5-MS), p. 15.

2. Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Γραμματεία Διαχείρισης Κοινοτικών και Άλλων Πόρων, Ειδική Υπηρεσία Συντονισμού και Παρακολούθησης Δράσεων Ε.Κ.Τ. (2003). *Οδηγός εφαρμογής των πολιτικών ισότητας των φύλων στο σχεδιασμό και την αξιολόγηση των δράσεων των Ε.Π. του Γ.Κ.Π.Σ.* Available online at: <http://www.esfhellas.gr/greek/userfiles/ΟΔΗΓΟΣ%20ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ%20ΚΕΦΛ.rar> (Last accessed: 20 Οκτωβρίου 2008).

3. Swedish Gender Mainstreaming Support Committee (2007). *Gender Equality in Public Services: Some Useful Advice on Gender Mainstreaming*. Swedish Government Official Reports: Stockholm.

<p>Μεθοδολογίες εφαρμογής του gender mainstreaming</p>	<p>Για την εφαρμογή της θεωρίας του gender mainstreaming υπάρχει ποικιλία μεθόδων και εργαλείων, σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, τα οποία έχουν δοκιμαστεί επιτυχώς σε διάφορες χώρες (π.χ. Σουηδία, Δανία, Γερμανία κ.ά.). Μερικές από τις πιο γνωστές μεθοδολογίες που έχουν εφαρμοστεί παγκοσμίως είναι οι μέθοδοι των 10 Βημάτων⁴, των 4R⁵, η «Σκάλα»⁶, των 4 βημάτων για το gender mainstreaming στις πολιτικές απασχόλησης⁷ και η SMART⁸.</p>
<p>Μέθοδος των 10 Βημάτων⁹</p>	<p>Η μέθοδος των 10 Βημάτων¹⁰ είναι μια από τις πιο διαδεδομένες και δοκιμασμένες μεθόδους για την εφαρμογή του gender mainstreaming στη Δημόσια Διοίκηση σε ευρωπαϊκό και διεθνές επίπεδο, προτείνεται από Οδηγούς και Εγχειρίδια Καλών Πρακτικών του Προγράμματος Ανάπτυξης των Ηνωμένων Εθνών (UNPD) και της Ευρωπαϊκής Επιτροπής και αποτελεί τη μέθοδο που επιλέχθηκε να παρουσιαστεί βήμα προς βήμα.</p>
<p>ΒΗΜΑ 1</p>	<p>Βήμα 1. Μια προσέγγιση του gender mainstreaming: Ποια είναι τα άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις; Το Βήμα 1 απευθύνεται στα άτομα που χαράσσουν πολιτικές. Οι προσωπικές αξίες και η στάση των ατόμων αυτών ως προς τα θέματα φύλου επηρεάζουν σε μεγάλο βαθμό το αποτέλεσμα πολιτικών ή Έργων που εμπλέκονται. Στο Βήμα 1 πρέπει να απαντήσετε στα ακόλουθα τέσσερα (4) ερωτήματα: 1. Ποιοι/-ες είναι οι εμπλεκόμενοι/-ες στη διαδικασία; Συμπεριλαμβάνονται άτομα ή ομάδες που κατέχουν την «οπτική του φύλου»; 2. Υπάρχει ισορροπία μεταξύ ανδρών και γυναικών σε όλους τους οργανισμούς και τους φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία; 3. Πού μπορούμε να βρούμε εμπειρογνώμονες σε θέματα φύλου; 4. Με ποιες συγκεκριμένες γνώσεις και ειδικεύσεις μπορούν διάφορα άτομα να συνεισφέρουν;</p>
<p>ΒΗΜΑ 2</p>	<p>Βήμα 2. Δημιουργία μιας ατζέντας φύλου: Ποιο είναι το θέμα; Στο Βήμα 2 θα πρέπει να καθορίσουμε το κύριο θέμα μας. Είναι απαραίτητο να απαντήσουμε στα εξής ερωτήματα: 1. Ποιο είναι το αντικείμενο του Έργου ή της πολιτικής μας; 2. Επηρεάζει αυτό το ζήτημα τους άνδρες και τις γυναίκες με διαφορετικούς τρόπους; Επιδιώκεται, λοιπόν, με το Βήμα 2 να γίνει μια πρώτη αναγνώριση πεδίων που, ενώ είναι φαινομενικά ουδέτερα, στην πραγματικότητα σχετίζονται άμεσα με το φύλο.</p>

4. Neimanis, A. (2007). *Gender Mainstreaming in Practice: A Toolkit*. United Nations Development Programme RBEC, Bratislava.

5. Swedish Gender Mainstreaming Support Committee (JämStöd) (2007). *Gender Mainstreaming Manual: A Book of Practical Methods from the Swedish Gender Mainstreaming Support Committee (JämStöd)*. Swedish Government Official Reports, Stockholm, p. 47.

6. Swedish Gender Mainstreaming Support Committee (JämStöd) (2007), *ό.π.*

7. European Commission, Directorate-General for Employment, Social Affairs and Equal Opportunities (2007). *Manual for Gender Mainstreaming of Employment Policies*. Office for Official Publications of European Communities, Luxembourg. Available online at: http://ec.europa.eu/employment_social/gender_equality/docs/2007/manual_gend_mainstr_en.pdf (Last accessed: 20 October 2008).

8. Council of Europe (2004). *Gender Mainstreaming: Conceptual Framework, Methodology and Presentation of Good Practices*. Final Report of Activities of the Group of Specialists on Mainstreaming (EG-S-MS), Directorate General of Human Rights, Strasbourg. Available online at: http://www.coe.int/T/E/Human_Rights/Equality/PDF/EG-S-MS_98_2rev_E.pdf (Last accessed: 20 October 2008).

9. Για αναλυτική παρουσίαση της Μεθόδου των 10 Βημάτων, βλ.: Γκερμάτσι, Β. & Σακελλαρίου Ε. (2009). *Οδηγός καλών πρακτικών εφαρμογής της ένταξης της διάστασης του φύλου (Gender Mainstreaming) στη Δημόσια Διοίκηση*. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας, Αθήνα, σελ. 31-69.

10. Neimanis, A. (2007). *ό.π.*

<p>ΒΗΜΑ 3</p>	<p>Βήμα 3. Ισότητα των φύλων: Ποιος είναι ο στόχος; Από τη στιγμή που έχει καθοριστεί το θέμα του έργου μας ή της χάραξης μιας πολιτικής, θα πρέπει να κάνουμε σαφές ποιος είναι ο στόχος μας. Τι θέλουμε να πετύχουμε; Πρέπει να καθοριστούν στόχοι σχετικοί με το φύλο που να είναι «διορθωτικοί» και «διαμορφωτικοί» – κάποιοι μάλιστα από αυτούς μπορεί να διακρίνονται και από τα δύο χαρακτηριστικά. Διορθωτικοί στόχοι: Ο στόχος επικεντρώνεται στις ανάγκες και στις ανησυχίες τόσο των γυναικών όσο και των ανδρών; Οι συγκεκριμένοι στόχοι «διορθώνουν» την απουσία της διάστασης του φύλου, δίνοντας ιδιαίτερη προσοχή στο φύλο που μειονεκτεί, καθώς και στις διαφορετικές ανάγκες και ανησυχίες ανδρών και γυναικών. Διαμορφωτικοί στόχοι: Ο στόχος περιλαμβάνει μια ευρύτερη δέσμευση στο να μεταβληθούν οι θεσμοί, οι συμπεριφορές ή άλλοι παράγοντες που δεν ευνοούν την ισότητα των φύλων; Αυτοί οι στόχοι είναι «διαμορφωτικοί» με την έννοια ότι παρεμβαίνουν και διαμορφώνουν (κοινωνικά, πολιτικά, οικονομικά, πολιτισμικά κ.λπ.) τους θεσμούς και τις δομές, έτσι ώστε η ισότητα των φύλων να μπορεί να επιτευχθεί αμεσώτερα.</p>
<p>ΒΗΜΑ 4</p>	<p>Βήμα 4. Καταγραφή της κατάστασης: Τι πληροφορίες έχουμε; Στο Βήμα 4 είναι σημαντικό να σκεφτούμε πώς θα τελειοποιήσουμε τις πιθανές παρεμβάσεις μας. Για να το πετύχουμε αυτό, είναι σημαντικό να έχουμε κάποιες πληροφορίες που επηρεάζουν τις πολιτικές ή το Έργο και παράλληλα αναζητούν τη διάσταση του φύλου:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποιες πληροφορίες έχουμε σχετικά με το πώς αυτό το θέμα επηρεάζει διαφορετικά τους άνδρες και τις γυναίκες; • Ποιες πληροφορίες δεν έχουμε; • Ποια Έργα και ποιες πολιτικές παρεμβάσεις που σχετίζονται με το θέμα έχουν ήδη πραγματοποιηθεί; • Ποια Έργα και ποιες πολιτικές παρεμβάσεις υλοποιούνται την παρούσα στιγμή; • Ποια Έργα και ποιες πολιτικές παρεμβάσεις έχουν σχεδιαστεί; <p>Οι απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα θα μας βοηθήσουν να εστιάσουμε στο πώς θα καλυφθούν τα όποια κενά, κάνοντας την απαραίτητη έρευνα και σχεδιάζοντας σχετικές πρωτοβουλίες. Επίσης, θα μας βοηθήσουν να αποφύγουμε επαναλήψεις.</p> <p>Προτείνονται τρία (3) εργαλεία για το gender mainstreaming που θα μας βοηθήσουν να απαντήσουμε στα ερωτήματά μας:</p> <p>1. Άσκηση καταγραφής Ένα χρήσιμο εργαλείο είναι μια άσκηση καταγραφής σε σχέση με τον τομέα ή το θέμα πολιτικής που ασχολούμαστε, με σκοπό να γίνει συστηματική καταγραφή των πληροφοριών που έχουμε και αυτών που δεν έχουμε, καθώς και προηγούμενων, τρεχουσών ή/και μελλοντικών παρεμβάσεων.</p> <p>2. Εξέταση πολιτικών με την οπτική του φύλου Μια ενδελεχής εξέταση με την οπτική του φύλου μπορεί να βοηθήσει στο να αξιολογήσουμε το βαθμό στον οποίο το φύλο λαμβάνεται υπόψη σε δημόσιες πολιτικές και Προγράμματα.</p> <p>3. Εξέταση της νομοθεσίας με την οπτική του φύλου Μια εξέταση της υπάρχουσας νομοθεσίας θα μπορούσε να αναλύσει το βαθμό που η διάσταση του φύλου έχει ενταχθεί στη νομοθεσία.</p>

<p>ΒΗΜΑ 5</p>	<p>Βήμα 5. Τελειοποιώντας το θέμα: Έρευνα και ανάλυση Στο Βήμα 5 θα χρειαστεί να αποφασίσουμε σχετικά με τη διεξαγωγή ή την ανάθεση μιας έρευνας που θα καλύψει αυτά τα κενά. Αυτό είναι απολύτως απαραίτητο, έτσι ώστε να διασφαλιστεί η αξιοπιστία, η αποτελεσματικότητα και η χρησιμότητα των Έργων ή των πολιτικών που αναπτύσσουμε. Αυτό σημαίνει ότι πρέπει να κάνουμε ανάλυση φύλου, δηλαδή είτε θα χρειαστεί να πραγματοποιήσουμε γενική έρευνα στον τομέα της πολιτικής που συμπεριλαμβάνει την οπτική του φύλου, ή θα χρειαστεί να διεξάγουμε συγκεκριμένη έρευνα σε μία ή περισσότερες διαστάσεις του φύλου που να συνδέεται/-ονται με την περιοχή της πολιτικής μας. Αυτή η φάση περιλαμβάνει:</p> <ul style="list-style-type: none"> • καθορισμό των προς έρευνα ερωτημάτων/ζητημάτων • σχεδιασμό και διεξαγωγή της έρευνας, ή • προκήρυξη για ερευνητικές προτάσεις και ανάθεση της έρευνας, και • αξιολόγηση και διεξαγωγή συμπερασμάτων από την έρευνα.
<p>ΒΗΜΑ 6</p>	<p>Βήμα 6. Επιλέγοντας τρόπο ενέργειας: Σχεδιασμός παρεμβάσεων πολιτικής και προϋπολογισμοί Σε αυτό το στάδιο, είναι πιθανόν ήδη να έχουμε σκεφτεί κάποιες γενικές ιδέες για παρεμβάσεις που θα μας βοηθήσουν να πετύχουμε τους στόχους για τους οποίους κάναμε λόγο στο Βήμα 3. Τώρα θα πρέπει να αποφασίσουμε για τις πιο κατάλληλες δράσεις.</p> <p>Κρίσιμες σκέψεις για τις επιλογές πολιτικής Η επιλογή της «σωστής» διαδικασίας για πολιτική ή παρέμβαση δεν είναι απλή ενέργεια. Περιλαμβάνει την εξέταση διαφόρων σημαντικών ζητημάτων, όπως τα παρακάτω:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αποτελεσματικότητα: Πώς θα μπορούσαμε να εξασροπήσουμε τα επιθυμητά αποτελέσματα με τους περιορισμένους οικονομικούς πόρους; • Χρησιμότητα: Πώς θα μπορούσαμε να προσφέρουμε μέσω αυτής της παρέμβασης και σε ποιο βαθμό; • Ισότητα των φύλων: Πώς και σε τι βαθμό μπορούμε να μιλήσουμε για κοινωνικές και ιστορικές διαφορές ανάμεσα στους άνδρες και στις γυναίκες; • Άλλοι στόχοι: Πώς και σε τι βαθμό θα μπορούσαμε να εντάξουμε την οπτική των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, να προωθήσω προτεραιότητες προστασίας περιβάλλοντος, να αποκαταστήσω άλλες κοινωνικές ανισότητες (σχετικές με μειονότητες, αγροτικές και αστικές ομάδες, ομάδες που ζουν σε όρια κατώτατης φτώχειας κ.λπ.); <p>Ο αντίκτυπος κάθε επιλογής πρέπει να εξεταστεί. Αφού αξιολογηθούν όλα αυτά προσεκτικά, τότε θα είμαστε σε θέση να διαμορφώσουμε την παρέμβασή μας.</p> <p>Εκτίμηση των επιπτώσεων (μιας πολιτικής) ανάλογα με το φύλο – Gender Impact Assessment Το Gender Impact Assessment αφορά στην εξέταση των προτάσεων μιας πολιτικής, προκειμένου να διαπιστωθεί κατά πόσον οι άνδρες και οι γυναίκες επηρεάζονται με διαφορετικό τρόπο, με σκοπό την προσαρμογή τους, ώστε να εξασφαλίζεται η εξάλειψη τυχόν περιπτώσεων διακριτικής μεταχείρισης και η προώθηση της ισότητας των φύλων.</p>

	<p>Ιδανικά, η αξιολόγηση του αντίκτυπου της διάστασης με βάση το φύλο θα έπρεπε να διεξάγεται για κάθε επιλογή. Είναι απαραίτητο να εξετάζονται ακόλουθα ερωτήματα:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Ποια οφέλη (οικονομικά, ατομικά) θα επιφέρει αυτή η επιλογή στους άνδρες και στις γυναίκες; • Τι κόστος (οικονομικό, ατομικό) συνεπάγεται αυτή η επιλογή στους άνδρες και στις γυναίκες; • Πώς οι άνδρες και οι γυναίκες που κατέχουν θέση ευθύνης αντιλαμβάνονται αυτή την επιλογή σε σχέση με το κόστος, τα οφέλη, την αποδοχή και την πρακτικότητα;
<p>ΒΗΜΑ 7</p>	<p>Βήμα 7. Στρατηγικές υπεράσπισης: Το φύλο «μετράει»!</p> <p>Μια σημαντική πτυχή του gender mainstreaming αποτελεί η ανάπτυξη στρατηγικών υπεράσπισης που θα συμβάλλουν στην υποστήριξη των πρωτοβουλιών για το gender mainstreaming. Επειδή η εμπειρία έχει δείξει ότι τα άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις είναι συχνά απρόθυμα να διαθέσουν επαρκείς πόρους στις δράσεις για την ισότητα των φύλων, κρίνεται αναγκαίο να πειστούν (ειδικά τα άτομα που ελέγχουν προϋπολογισμούς) ότι η επένδυσή τους στην ισότητα των φύλων θα αποφέρει κέρδη. Τα άτομα αυτά θα πρέπει να έχουν πληροφορίες που να τονίζουν σαφώς και με ακρίβεια γιατί το φύλο «μετράει». Με άλλα λόγια, θα πρέπει να δείξουμε στην επίλυση κοινών αναπτυξιακών θεμάτων μπορεί να συνεισφέρει η ισότητα των φύλων και ποια συγκεκριμένα οφέλη μπορεί να επιφέρει η οπτική του φύλου στους άνδρες και στις γυναίκες, στη Δημόσια Διοίκηση αλλά και ευρύτερα. Η ανάπτυξη πλούσιας επιχειρηματολογίας θα αυξήσει τις ευκαιρίες λήψης οικονομικής και πολιτικής υποστήριξης για τις προγραμματισμένες παρεμβάσεις.</p> <p>Οι στρατηγικές υποστήριξης για την υιοθέτηση μιας προσέγγισης με έμφαση στο φύλο και στην προώθηση της ισότητας των φύλων σε όλα τα Έργα και τις πολιτικές γενικά εμπίπτουν σε μία από τις παρακάτω έξι (6) κατηγορίες:</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ Δικαιοσύνη και Ισότητα Οι στρατηγικές αυτές υπογραμμίζουν την αξία των δημοκρατικών αρχών και των θεμελιωδών ανθρωπίνων δικαιωμάτων που προωθούν την ισότητα των φύλων. Οι στρατηγικές για τη δικαιοσύνη μπορούν να χρησιμοποιηθούν για να υποστηριχτεί η ίση εκπροσώπηση και συμμετοχή των φύλων σε διάφορα πλαίσια. ■ Αξιοπιστία και Υπευθυνότητα Οι στρατηγικές που αφορούν στην αξιοπιστία υπενθυμίζουν στα άτομα που λαμβάνουν αποφάσεις ότι οι γυναίκες αποτελούν το μισό πληθυσμό και οι άνδρες το υπόλοιπο μισό. Συνεπώς, κάθε δεδομένο, πολιτική ή πρόταση που δεν αναγνωρίζει και δεν απευθύνεται εξίσου και στα δύο φύλα δεν είναι αξιόπιστη. Οι στρατηγικές αναφορικά με την υπευθυνότητα έχουν ως στόχο να υπενθυμίζουν στις κυβερνήσεις την ευθύνη τους να διασφαλίζουν συνεχή ανθρώπινη ανάπτυξη και συνεπώς να προωθούν τα συμφέροντα όλων των μελών τους, ανδρών και γυναικών. ■ Αποδοτικότητα και Διάρκεια (μακρο-επίπεδο) Οι στρατηγικές αυτές κάνουν σαφές ένα αδιαμφισβήτητο γεγονός: η ίση συμμετοχή ανδρών και γυναικών σε όλες τις πτυχές ανάπτυξης της κοινωνίας αποφέρει κέρδος σε ολόκληρη τη χώρα.

	<p>Δηλαδή, μια επένδυση στην ισότητα των φύλων είναι μια σοφή οικονομική επένδυση για όλη τη χώρα συνολικά. Πολύ στενά συνδεδεμένες με τις στρατηγικές αποδοτικότητας είναι οι στρατηγικές διάρκειας. Εφόσον το gender mainstreaming υιοθετεί μια οπτική «ανθρώπινης ανάπτυξης», που έχει το μακροπρόθεσμο στόχο να δημιουργήσει μια κοινωνία με συνέχεια, αναπόσπαστα εξασφαλίζει τη διάρκεια.</p> <p>■ Ποιότητα ζωής (μικρο-επίπεδο) Η αυξημένη προσοχή σε θέματα ισότητας φύλων θα βελτιώσει τη ζωή των ανδρών και των γυναικών. Σε μια δημοκρατική κοινωνία που βασίζεται στις αρχές της κοινωνικής ένταξης και της ανθρώπινης ασφάλειας, κάθε άτομο έχει το δικαίωμα για όσο το δυνατόν καλύτερη ποιότητα ζωής. Οι πρωτοβουλίες για το gender mainstreaming επιδιώκουν να προωθήσουν αυτόν το στόχο.</p> <p>■ Συμμαχίες Οι στρατηγικές συμμαχιών τονίζουν την ισότητα των φύλων ως προϋπόθεση για τη διαμόρφωση επίσημων συμμαχιών ή συμπράξεων με άλλες χώρες. Τα κράτη-μέλη της Ευρωπαϊκής Ένωσης είναι υποχρεωμένα να εφαρμόσουν διάφορους μηχανισμούς για την ισότητα των φύλων, καθώς και πρακτικές για το gender mainstreaming.</p> <p>■ Αλυσιδωτή αντίδραση Τέλος, όλες οι παραπάνω προσεγγίσεις ενισχύονται, όταν δίνεται έμφαση στο πώς συνδέονται μεταξύ τους. Η ισότητα των φύλων μπορεί στην πραγματικότητα να παράγει γρήγορα μια «αλυσιδωτή αντίδραση» από οφέλη.</p>
<p>ΒΗΜΑ 8</p>	<p>Βήμα 8. Παρακολούθηση: Έχετε πάντα μια ευαισθητοποιημένη ως προς το φύλο ματιά στα πράγματα; Η παρακολούθηση είναι μια αδιάσπαστη πλευρά του gender mainstreaming. Αυτές οι τρεις πλευρές παρακολούθησης είναι:</p> <p>1. Επίπεδα παρακολούθησης Η παρακολούθηση πρέπει να λάβει χώρα σε δύο διαφορετικά επίπεδα: α) παρακολούθηση της προόδου εκπλήρωσης των πραγματικών σκοπών και στόχων, και β) παρακολούθηση της διαδικασίας εφαρμογής.</p> <p>2. Σχέδια παρακολούθησης ευαισθητοποιημένα ως προς το φύλο Σχέδια παρακολούθησης για την πραγματική πρόοδο και τη διαδικασία εφαρμογής θα πρέπει να αναπτυχθούν και να περιλαμβάνονται σε επίσημα έγγραφα της παρέμβασής μας.</p> <p>3. Στόχοι και δείκτες ευαισθητοποιημένοι ως προς το φύλο Στόχοι: Θέτουμε στόχους, έτσι ώστε να μπορούν οι επιδιώξεις μας να παραμένουν σαφείς. Οι στόχοι κάνουν τους σκοπούς του Έργου πραγματικούς και επομένως αυξάνουν την πιθανότητα επίτευξής τους. Δείκτες: Η πρόοδος επίτευξης των στόχων θα πρέπει να καταγράφεται με τη βοήθεια συγκεκριμένων δεικτών.</p>

<p>ΒΗΜΑ 9</p>	<p>Βήμα 9. Αξιολόγηση: Πώς τα πήγαμε; Στο Βήμα 9 πραγματοποιείται η ολοκλήρωση της διαδικασίας παρακολούθησης, δηλαδή η αξιολόγηση. Αυτό το στάδιο συμβάλλει στην ανάπτυξη Καλών Πρακτικών, με απώτερο στόχο τη βελτίωση παρόμοιων μελλοντικών πρωτοβουλιών. Η αξιολόγηση επίσης αφορά στην αποδοτικότητα των πηγών που χρησιμοποιούνται. Τα τρία επίπεδα αξιολόγησης περιλαμβάνουν τα εξής: 1. Αξιολόγηση των παραγόμενων έργων (έχουν επιτευχθεί οι στόχοι;) 2. Αξιολόγηση των αποτελεσμάτων (σε ποιο βαθμό έχει επιτευχθεί ο σκοπός ανάπτυξης;) 3. Αξιολόγηση της διαδικασίας (πώς παραδίδονται τα παραγόμενα έργα και τα αποτελέσματα;). Για να λαμβάνεται διαρκώς υπόψη η οπτική του φύλου, πρέπει να εξεταστούν βασικά ζητήματα σε όλα τα επίπεδα της αξιολόγησης: α) Κριτήρια αξιολόγησης, β) Φορείς αξιολόγησης, γ) Διαδικασία αξιολόγησης, δ) Ανατροφοδότηση σε μια ατζέντα φύλου.</p>
<p>ΒΗΜΑ 10</p>	<p>Βήμα 10. Φύλο και επικοινωνία Ενώ η επικοινωνία αποτελεί το τελευταίο βήμα της μεθοδολογίας για το gender mainstreaming, οι προβληματισμοί για αυτήν πρέπει να ενσωματώνονται σε όλα τα στάδια του Έργου ή του κύκλου της πολιτικής. Η επικοινωνία με όλους τους φορείς, είτε πρόκειται για μέλη της κοινωνίας των πολιτών είτε για τους/τις ανώτερούς/-ές μας, είναι απαραίτητη σε όλα τα στάδια και τα επίπεδα. Σε κάθε περίπτωση, ο τρόπος που επικοινωνούμε θα επηρεάσει την επιτυχία του Έργου ή της πολιτικής μας. Είναι πολύ σημαντικό να αντιληφθούμε ότι η επικοινωνία δεν είναι απλά μεταφορά πληροφοριών, αλλά περιλαμβάνει, επίσης, στρατηγικούς στόχους, όπως ενημέρωση και ευαισθητοποίηση, υποστήριξη, προώθηση της διαφάνειας και ανταλλαγή Καλών Πρακτικών. Οι καλές στρατηγικές επικοινωνίας και οι πρακτικές που λαμβάνουν υπόψη τις διαφορετικές ανάγκες και καταστάσεις των ανδρών και των γυναικών αποτελούν σημαντικές πτυχές του gender mainstreaming.</p>
<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο</p>	<p>Βελγικός νόμος της 12ης Ιανουαρίου 2007 που αφορά στην παρακολούθηση της υλοποίησης των στόχων του Τέταρτου Παγκόσμιου Συνεδρίου για τις Γυναίκες, που έγινε στο Πεκίνο τον Σεπτέμβριο 1995 και στην εισαγωγή της διάστασης του φύλου σε όλες τις ομοσπονδιακές πολιτικές.¹¹</p>

11. Η αναλυτική παρουσίαση του Βελγικού Νόμου είναι διαθέσιμη στην ιστοσελίδα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας <http://www.isotita.gr>

<p style="text-align: center;">Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Ευ- ρωπαϊκό Επίπεδο</p> <p style="text-align: center;">Το παράδειγμα της Δανίας¹²</p>	<p>Διυπουργικό Πρόγραμμα για το gender mainstreaming - Δανία¹³</p> <p>Η εφαρμογή της στρατηγικής του gender mainstreaming είναι βασισμένη στο δανικό νόμο για την ισότητα των φύλων, ο οποίος ψηφίστηκε στις 30 Μαΐου 2000. Η παράγραφος 4 του νόμου ορίζει ότι: «Οι δημόσιες υπηρεσίες πρέπει, εντός του χαρτοφυλακίου τους, να εργαστούν για την ισότητα των φύλων και να την ενσωματώσουν σε όλο το σχεδιασμό και τη διοίκησή τους (gender mainstreaming)». Το gender mainstreaming συνεπάγεται την ενσωμάτωση της οπτικής του φύλου και της ισότητας των φύλων στους κεντρικούς τομείς του δημόσιου τομέα. Αυτό απαιτεί θάρρος για καινοτομία και για επανεξέταση των καθημερινών εργασιών από μια νέα οπτική γωνία.</p> <p>Το 2001, η Υπουργός Ισότητας των Φύλων προώθησε «το Διυπουργικό Πρόγραμμα για το Gender Mainstreaming» με σκοπό την εφαρμογή της στρατηγικής στην κεντρική διοίκηση. Το Πρόγραμμα ξεκίνησε με την εφαρμογή πρωτοβουλιών για το gender mainstreaming σε όλα τα Υπουργεία.</p> <p>Γενικοί στόχοι του Διυπουργικού Προγράμματος για το gender mainstreaming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η οπτική του φύλου και της ισότητας των φύλων πρέπει να συμπεριληφθεί με φυσικό τρόπο και να αποτελέσει αναπόσπαστο τμήμα των βασικών στοιχείων των υπουργικών εργασιών. • Τα Υπουργεία πρέπει, στην εργασία τους, να είναι σε θέση να αντιληφθούν τις προκλήσεις της κοινωνίας για την ισότητα των φύλων στο πλαίσιο των τομέων πολιτικής τους. <p>Βασικά στοιχεία του Διυπουργικού Προγράμματος για το gender mainstreaming:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η σύσταση μιας οργανωτικής επιτροπής του Διυπουργικού Προγράμματος για το gender mainstreaming, που διορίζεται από τον/την Υπουργό Ισότητας των Φύλων. Επίσης, η καθιέρωση ενός δικτύου για να υποστηρίξει, να εκπαιδεύσει και να εμπνεύσει τους/τις υπαλλήλους που εργάζονται στην εφαρμογή της στρατηγικής για το gender mainstreaming. • Πολλά Υπουργεία προώθησαν αξιολογούμενες πρωτοβουλίες με πολύ σημαντικά αποτελέσματα. • Η οργανωτική επιτροπή υιοθέτησε ένα σχέδιο δράσης για τα έτη 2002-2006, που περιλαμβάνει τους στόχους και ένα χρονοδιάγραμμα του Προγράμματος. Το σχέδιο δράσης παρέχει ένα πλαίσιο σχετικά με την πρόοδο του Προγράμματος. • Δημιουργήθηκε ένας ιστοχώρος για να ενισχύσει την επικοινωνία και να χρησιμεύσει ως κίνητρο. • Όραμα και στρατηγική.
---	--

12. Για αναλυτική παρουσίαση, βλ.: Γκερμόση, Β. & Σοκέλλογλου, Ε. (2009). *Οδηγός Καλών Πρακτικών...*, ό.π., σελ. 71-74.

13. Andersen, A. (2007). "The Work on Gender Mainstreaming in the Ministry of Employment, Denmark". Presentation given at the conference "For Diversity against Discrimination – The EU Equality-Acquis: Experiences, Problems and Opportunities", Berlin 19-21 April 2007. In: *GenderCompetenceCentre*. Available online at: http://www.genderkompetenz.info/w/files/gkompzpdf/taieax_agnete_andersen.pdf (Last accessed: 20 October 2008).

<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Ευρωπαϊκό Επίπεδο</p> <p>Το παράδειγμα της Ισπανίας¹⁴</p>	<p>Το Gender Mainstreaming στην Ανδαλουσία, Ισπανία¹⁵</p> <p>Ο Τομέας Φύλου και Ισότητας των Φύλων είναι ένα Πρόγραμμα παραχής τεχνικής βοήθειας για την πιλοτική εφαρμογή της στρατηγικής για την ένταξη της ισότητας σε όλες τις πολιτικές, στην Περιφερειακή Κυβέρνηση της περιοχής της Ανδαλουσίας. Το Πρόγραμμα συγχρηματοδοτείται από τη Γενική Διεύθυνση Ευρωπαϊκών Πόρων και από το Ινστιτούτο Γυναικών της Ανδαλουσίας (του Περιφερειακού Υπουργείου Ισότητας και Κοινωνικής Ευημερίας).</p> <p>Ο Τομέας Φύλου και Ισότητας των Φύλων ξεκίνησε τις εργασίες του το 2002 και από τότε παρέχει στην περιφερειακή διοίκηση μια σταθερή δομή στήριξης σε θέματα συμβουλευτικής και τεχνικής βοήθειας για την έναρξη και την εδραίωση του gender mainstreaming, στην Περιφερειακή Κυβέρνηση και στη διοίκηση όλων των δημοσίων πολιτικών.</p> <p>Οι δραστηριότητες του Τομέα περιλαμβάνουν την εφαρμογή, με έναν πρακτικό τρόπο, ενός μοντέλου δημόσιας παρέμβασης, που ευνοεί την ισότητα φύλων. Ο Τομέας, από την έναρξή του, έχει τους ακόλουθους στόχους:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Τον προσδιορισμό των αναγκών και των δυνατοτήτων των διαφορετικών Γενικών Διευθύνσεων της Περιφερειακής Δημόσιας Διοίκησης, όσον αφορά στις ίσες ευκαιρίες μεταξύ των ανδρών και των γυναικών. • Την παροχή εξειδικευμένης βοήθειας αναφορικά με το φύλο και την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών στους παραπάνω αναφερόμενους διοικητικούς φορείς. • Την ενθάρρυνση της παροχής της απαραίτητης εκπαίδευσης σε θέματα φύλου και ισότητας των φύλων στο προσωπικό αυτών των φορέων. • Την επικύρωση ενός προτύπου για την εισαγωγή της στρατηγικής του gender mainstreaming στην Περιφερειακή Κυβέρνηση. <p>Οι αρμοδιότητες και οι στόχοι του Τομέα Φύλου και Ισότητας έχουν διαμορφωθεί σε ένα πρότυπο τεσσάρων (4) σταδίων προοδευτικής εισαγωγής, ως εξής: α) Ευαισθητοποίηση, διάγνωση και εκπαίδευση, β) Κίνητρο και οργάνωση, γ) Εφαρμογή, δ) Γενίκευση.</p>
---	---

14. Για αναλυτική παρουσίαση, βλ.: Γκερμάτσου, Β. & Σακελλάριου, Ε. (2009). *δ.π.*, σελ. 74-77.

15. UAL Managing Authorities of Austria, Belgium (NL), Belgium (Fr), Estonia, Finland and Spain (2006). *The Principle of Gender Equality in the New ESF Programmes (2007-2013): A Framework in Programming. Report by an ad hoc Working Group of Member States on Gender Equality and Gender Mainstreaming*, Equal, Brussels, p. 22. Available online at: http://ec.europa.eu/employment_social/equal/news/200606-reflection-notes_en.cfm (Last accessed: 20 October 2008).

<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Εθνικό Επίπεδο</p> <p>Επιμορφωτικές δράσεις για θέματα ισότητας των φύλων σε συνεργασία του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης και της Γενικής Γραμματείας Ισότητας¹⁶</p>	<p>Το 2005, μετά από αίτημα της Γενικής Γραμματείας Ισότητας (ΓΓΙ), με απόφαση του Γενικού Γραμματέα του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης, συγκροτήθηκε ομάδα εργασίας από εκπροσώπους του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης (ΙΝΕΠ), της ΓΓΙ και εμπειρογνώμονες, προκειμένου να διαμορφώσει ολοκληρωμένη πρόταση σχετικά με τις ανάγκες επιμόρφωσης και κατάρτισης στελεχών του δημόσιου τομέα σε θέματα ισότητας και να σχεδιάσει το σύνολο αυτών των επιμορφωτικών δράσεων. Το 2005 εκδόθηκε σχετικός Οδηγός. Στο πλαίσιο αυτό, το ΙΝΕΠ, σε συνεργασία με τη ΓΓΙ, από το 2006 μέχρι το 2008, υλοποίησε συνολικά δεκαπέντε (15) επιμορφωτικές δράσεις για θέματα ισότητας των φύλων, με τις εξής θεματικές:</p> <ul style="list-style-type: none"> • «Πολιτικές για την Ισότητα Γυναικών και Ανδρών σε Εθνικό, Ευρωπαϊκό και Διεθνές Επίπεδο» • «Αγορά Εργασίας και Απασχόληση: Η Ισότητα μεταξύ Ανδρών και Γυναικών» • «Αντιμετώπιση της Βίας σε Βάρος των Γυναικών και Δικαιοσύνη» • «Αντιμετώπιση Φαινομένων Βίας σε Βάρος των Γυναικών» • «Μηχανισμοί και Εργαλεία Πολιτικών για την Ισότητα των Φύλων» • «Αντιμετώπιση Φαινομένων Βίας» • «Θέματα Ισότητας και ο Ρόλος των Κέντρων Εξυπηρέτησης Πολιτών (ΚΕΠ)».
<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Εθνικό Επίπεδο</p> <p>Έργο «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων»¹⁷</p>	<p>Πολύ επιτυχημένο παράδειγμα ένταξης της διάστασης του φύλου στην Ελλάδα αποτελεί το Έργο «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων»¹⁸ (ΕΠΕΑΕΚ ΙΙ, Μέτρο 4.1., Κατηγορία Πράξης 4.1.1.α.) του ΕΠ «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» του Υπουργείου Εθνικής Παιδείας και Θρησκευμάτων. Είχε ως Τελικό Δικαιούχο και υπεύθυνο για την υλοποίησή του φορέα το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) και υλοποιήθηκε σε συνεργασία με την αρμόδια Διεύθυνση Συμβουλευτικής, Επαγγελματικού Προσανατολισμού και Εκπαιδευτικών Δραστηριοτήτων (ΔΣΕΠΕΔ) που υπάγεται στον Ενιαίο Διοικητικό Τομέα Θεμάτων Σπουδών Επιμόρφωσης και Καινοτομιών του ΥΠΕΠΘ. Το Έργο αφορούσε στο σημαντικό ζήτημα της προώθησης της ισότητας των φύλων στον ευαίσθητο χώρο της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης, που συνδέεται άρρηκτα με την ισότητα των πολιτών, ανδρών και γυναικών, στην πρόσβαση στις πληροφορίες και στις ευκαιρίες σε κάθε τομέα της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής. Ο σχεδιασμός και η οργάνωση του Έργου από το ΥΠΕΠΘ και το ΚΕΘΙ περιελάμβανε:</p>

16. Για αναλυτική παρουσίαση, βλ.: Γκερμάτση, Β. & Σακελλαρίου, Ε. (2009). *ό.π.*, σελ. 79-80.

17. Στο ίδιο, σελ. 81-86.

18. Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (2008). *Έργο «Ευαισθητοποίηση Εκπαιδευτικών και Παρεμβατικά Προγράμματα για την Προώθηση της Ισότητας των Φύλων»*: *Ενημερωτικό Φυλλάδιο*. Κ.Ε.Θ.Ι., Αθήνα.

	<p>A. Προγράμματα Επιμόρφωσης των εν ενεργεία εκπαιδευτικών των δημοσίων σχολικών μονάδων Δευτεροβάθμιας Γενικής/Τεχνικής Εκπαίδευσης και των Σχολών Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης.</p> <p>B. Προγράμματα Παρέμβασης από τους/τις επιμορφούμενους/-ες εκπαιδευτικούς στις τάξεις των ανωτέρω εκπαιδευτικών μονάδων, με την ενεργό συμμετοχή μαθητών/-τριών και σπουδαστών/-τριών.</p> <p>Ως κεντρικός στόχος του Έργου τέθηκε η ευαισθητοποίηση των εκπαιδευτικών, των μαθητών/-τριών και σπουδαστών/-τριών αλλά και των οικογενειών τους, έτσι ώστε να:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Προωθηθούν η φιλοσοφία και οι πρακτικές της ισότητας και της δημοκρατίας στο εκπαιδευτικό και ευρύτερο κοινωνικό περιβάλλον. • Ενταχθεί η διάσταση του φύλου στο περιεχόμενο του προγράμματος σπουδών της Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης και της Αρχικής Επαγγελματικής Κατάρτισης. • Συνδεθεί το ζήτημα της ισότητας των φύλων με τις διαδικασίες του επαγγελματικού προσανατολισμού και της εισόδου των γυναικών στην αγορά εργασίας.
<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Εθνικό Επίπεδο</p> <p>Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών Μέτρο 5.3¹⁹</p>	<p>Η Γενική Γραμματεία Ισότητας ως Τελικός Δικαιούχος υλοποίησε το Έργο «Επιχορήγηση για την Παροχή Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων υπέρ των Γυναικών»²⁰, στο πλαίσιο του Μέτρου 5.3. του ΕΠ «Απασχόληση και Επαγγελματική Κατάρτιση» του Υπουργείου Απασχόλησης και Κοινωνικής Προστασίας. Στόχος του Προγράμματος ήταν η ενδυνάμωση των γυναικών, η προετοιμασία τους για την ένταξή τους στην αγορά εργασίας, η υποστήριξη τους για την ανάληψη επιχειρηματικών πρωτοβουλιών και η προώθησή τους σε θέσεις απασχόλησης.</p> <p>Με τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών ωφελήθηκαν περίπου 9.018 γυναίκες έως 64 ετών, σε όλη τη χώρα για τη χρονική περίοδο 2004-2006. Για την υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων υπέρ των γυναικών εγκρίθηκαν 17 Περιφερειακά Σχέδια Δράσης, τα οποία πραγματοποιήθηκαν μέσω αναπτυξιακών συμπράξεων μεταξύ φορέων που δραστηριοποιούνται σε θέματα συμβουλευτικής για την απασχόληση και τη γυναικεία επιχειρηματικότητα, όπως φορείς παροχής Συνοδευτικών Υποστηρικτικών Υπηρεσιών (ΣΥΥ), φορείς της Τοπικής και Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης, των Επαγγελματικών και Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων κ.λπ.</p>

19. Για αναλυτική παρουσίαση, βλ.: Γκερμόστη, Β. & Σακελλαρίου, Ε. (2009). *ό.π.*, σελ. 86-87.

20. Γενική Γραμματεία Ισότητας, Πρόγραμμα «Ολοκληρωμένες παρεμβάσεις υπέρ των γυναικών». Available online at: <http://www.isotita.gr/> (Last access: October 2008).

<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Εθνικό Επίπεδο</p> <p>Θετικές Δράσεις υπέρ των Γυναικών στις Σχολές Αρχικής Επαγγελματικής Εκπαίδευσης και Κατάρτισης, Μέτρο 4.1.1.στ²¹</p>	<p>Η Γενική Γραμματεία Ισότητας, στο πλαίσιο των δράσεων της για την ενσωμάτωση της αρχής της ισότητας των φύλων σε όλες τις δημόσιες πολιτικές, ενίσχυσε 744 βιβλιοθήκες δημοσίων ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ (ΤΕΕ) και ΙΕΚ της χώρας με βιβλία σχετικά με θέματα ισότητας των φύλων, ενώ στους/στις σπουδαστές/-τριες των δημοσίων ΕΠΑΛ-ΕΠΑΣ και ΙΕΚ της χώρας παρέχεται η δυνατότητα on-line σύνδεσης με τη βιβλιοθήκη γυναικείων θεμάτων της ΓΓΙ.</p> <p>Ειδικότερα, οι σπουδαστές/-τριες μπορούν να συνδεθούν με τη βιβλιοθήκη της ΓΓΙ για να βρουν και να αντλήσουν υλικό σχετικό με την ισότητα των φύλων, τους έμφυλους ρόλους, τις παλαιές και τις νεότερες κοινωνικές αντιλήψεις. Από την άλλη πλευρά, οι εκπαιδευτικοί αυτών των σχολικών μονάδων μπορούν, μέσω των κατάλληλων παιδαγωγικών μεθόδων, να συνδέσουν το συλλεγόμενο μέσω του δικτύου υλικό γύρω από την ισότητα των φύλων με το πρόγραμμα σπουδών και τα γνωστικά αντικείμενα των μονάδων τους.</p>
<p>Καλές Πρακτικές Εφαρμογής του Gender Mainstreaming σε Εθνικό Επίπεδο</p> <p>Δ' Προγραμματική Περίοδος 2007-2013</p> <p>Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς (ΕΣΠΑ)</p>	<p>Στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς (ΕΣΠΑ), στην κατάρτιση του οποίου συμμετείχε ενεργά η Γενική Γραμματεία Ισότητας, προωθούνται προτάσεις για την εδραίωση της ισότητας ως τομεακής πολιτικής με οριζόντιο χαρακτήρα παρέμβασης. Συγκεκριμένα, δίνεται έμφαση:</p> <ul style="list-style-type: none"> α. στην ανάδειξη του οικονομικού, κοινωνικού και αναπτυξιακού χαρακτήρα των θεμάτων ισότητας των φύλων, ως παραγωγικών συντελεστών, με την άμεση σύνδεσή τους με τις κυρίαρχες εθνικές πολιτικές προτεραιότητες, και β. στη βελτίωση της ποιότητας των δημοσίων πολιτικών, όπου γίνεται ρητή αναφορά ότι σημαντικό οριζόντιο στόχο αποτελεί η αποτελεσματική ένταξη της Εθνικής Πολιτικής Ισότητας σε όλο το πεδίο της δημόσιας δράσης. <p>Επιπλέον, επιτεύχθηκε η δέσμευση πόρων, όπως ρητά αναφέρεται σε όλα τα Επιχειρησιακά Προγράμματα (Τομεακά και Περιφερειακά), «για την προαγωγή της ισότητας των φύλων και την επίτευξη των στόχων του Επιχειρησιακού Προγράμματος στον τομέα αυτό πρόκειται να δεσμευτεί με τον προσφορότερο τρόπο συγκεκριμένο ποσοστό από τον προϋπολογισμό του προγράμματος. Το ποσοστό αυτό θα καθοριστεί με απόφαση της Επιτροπής Παρακολούθησης του». Τέλος, προβλέπεται ο σχεδιασμός υλοποίησης συγκεκριμένων δράσεων υπέρ των γυναικών όπως επίσης και δράσεων στήριξης της γυναικείας επιχειρηματικότητας και απασχόλησης, καθώς και η ενσωμάτωση της ισότητας των φύλων στο σχεδιασμό και εφαρμογή όλων των αξόνων, δράσεων και προτεραιοτήτων στο σύνολο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων.</p>

21. Για αναλυτική παρουσίαση, βλ.: Γκερμόση, Β. & Σακελλαρίου, Ε. (2009). *ό.π.*, σελ. 87-88.

Μια πολύ σημαντική εξέλιξη προώθησης πολιτικών ισότητας στη Δημόσια Διοίκηση αποτελεί το **ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση»** του Υπουργείου Εσωτερικών. Έχοντας αξιοποιήσει την εμπειρία από την υλοποίηση των προηγούμενων αναπτυξιακών προγραμμάτων (ΚΠΣ), αλλά και τις προκλήσεις της περιόδου 2007-2013, η ΓΠΙ σε συνεργασία και με την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, προχώρησε στη διαμόρφωση ειδικού άξονα για την «ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης».

2.1 Άξονας Προτεραιότητας ΙΙΙ: «Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης» - ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση»

Ο Στρατηγικός Στόχος: Ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης

Ο άξονας αυτός λαμβάνει υπόψη τις Ευρωπαϊκές κατευθύνσεις αλλά και τις Εθνικές προτεραιότητες για την ισότητα μεταξύ ανδρών και γυναικών, καθώς και το Γενικό Στόχο 11 του ΕΣΠΑ, έτσι ώστε το ΕΠ «Διοικητική Μεταρρύθμιση» να διασφαλίζει την προώθηση της ισότητας των φύλων με συγκεκριμένες δράσεις, καθώς και την ενσωμάτωση της διάστασης του φύλου, οριζόντια, στο σύνολο των παρεμβάσεων του.

Άλλωστε, στο ΕΣΠΑ αναφέρεται ρητά ότι: *«σημαντικό οριζόντιο στόχο του συνόλου του Προγράμματος και του στρατηγικού σχεδιασμού της χώρας, αποτελεί η αποτελεσματική ένταξη της εθνικής πολιτικής ισότητας σε όλο το πεδίο της δημόσιας δράσης, Κεντρική Διοίκηση και Αυτοδιοίκηση, στην ενίσχυση της αποτελεσματικής εφαρμογής των πολιτικών ισότητας για την αντιμετώπιση των ανισοτήτων στη δημόσια ζωή και του αποκλεισμού των ευαίσθητων κοινωνικών ομάδων από αυτή».*

Γενικοί και ειδικοί στόχοι

Γενικός στόχος:

Η ενδυνάμωση των πολιτικών ισότητας σε όλο το εύρος της δημόσιας δράσης.

Ειδικοί στόχοι:

- Η βελτίωση της ποιότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών ισότητας, και των μηχανισμών και δομών εφαρμογής, παρακολούθησης και αξιολόγησης για θέματα ισότητας των φύλων. Στον ειδικό αυτό στόχο, συμπεριλαμβάνεται και η αξιολόγηση των επιπτώσεων των δημοσίων πολιτικών στην ισότητα των φύλων. **Σε εγκύκλιο του Πρωθυπουργού (με ΑΠ Υ190/18-7-2006) δίνονται οδηγίες προς όλα τα Υπουργεία για τον τρόπο με τον οποίο θα πετύχουν την καλή νομοθέτηση. Στην εξέταση των επιπτώσεων της κάθε πολιτικής και κάθε προωθούμενου νομοθετήματος, πρέπει να εξετάζονται πολλοί παράγοντες και οι επιπτώσεις τους, μεταξύ των οποίων είναι και το φύλο.**

- Η ενίσχυση της θέσης των γυναικών στο δημόσιο και κοινωνικό τομέα.

Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ)	Στην Ελλάδα, ο αρμόδιος κυβερνητικός φορέας για την προώθηση και την εφαρμογή της ισότητας των δύο φύλων είναι η Γενική Γραμματεία Ισότητας, που ιδρύθηκε το 1985 (Νόμος 1558/85) και εποπτεύεται από το Υπουργείο Εσωτερικών. Η Γενική Γραμματεία Ισότητας είναι υπεύθυνη για το σχεδιασμό, την υλοποίηση και την παρακολούθηση της εφαρμογής των πολιτικών για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών σε όλους τους τομείς.	Στοιχεία Επικοινωνίας: Δραγατσανίου 8 105 59 Αθήνα τηλ.: 210 3315291-5, fax: 210 3315276 e-mail: info.isotita@isotita.gr διαδικτυακή διεύθυνση: http://www.isotita.gr/
Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ)	Το Κέντρο Ερευνών για Θέματα Ισότητας (ΚΕΘΙ) είναι Νομικό Πρόσωπο Ιδιωτικού Δικαίου, το οποίο ιδρύθηκε το 1994 και λειτουργεί κεντρικά στην Αθήνα και περιφερειακά στην Αλεξανδρούπολη, την Άμφισσα, το Βόλο, το Ηράκλειο Κρήτης, τη Θεσσαλονίκη, την Καλαμάτα, την Κομοτηνή, την Πάτρα και την Πρέβεζα. Εποπτεύεται και χρηματοδοτείται από τη Γενική Γραμματεία Ισότητας (ΓΓΙ) του Υπουργείου Εσωτερικών. Το ΚΕΘΙ ενεργοποιείται δυναμικά στην προώθηση των γυναικών σε όλους τους τομείς της κοινωνικής, πολιτικής και οικονομικής ζωής και έχει ως κύριο στόχο να συμβάλει καθοριστικά στην εξάλειψη των διακρίσεων κατά των γυναικών. Διεξάγει έρευνες, εκπονεί μελέτες και πραγματοποιεί εθνικά και ευρωπαϊκά Προγράμματα δράσης σε θέματα ισότητας των φύλων.	Στοιχεία Επικοινωνίας: Χαρ. Τρικούπη 51 & Βαλτετσίου 106 81 Αθήνα τηλ.: 210 3898000, fax: 210 3898079 e-mail: kethi@kethi.gr διαδικτυακή διεύθυνση: http://www.kethi.gr Έδρα: Μουσαίου 2, Πλάκα 105 55 Αθήνα
Εθνική Επιτροπή για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών	Η Εθνική Επιτροπή για την Ισότητα μεταξύ Γυναικών και Ανδρών (άρθρο 8 του Ν. 3491/2006) η οποία θεσπίστηκε ως μόνιμο βήμα κοινωνικού διαλόγου. Η Εθνική Επιτροπή αποτελείται από τον Υπουργό Εσωτερικών, ως Πρόεδρο, ο οποίος αναπληρώνεται από τη Γενική Γραμματέα Ισότητας, που συμμετέχει και ως μέλος, τους/τις Γενικούς Γραμματείς των συναρμοδίων Υπουργείων, εκπαιδευτικούς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης α' και β' βαθμού, της ΟΚΕ, των κοινωνικών εταίρων, Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που δραστηριοποιούνται στον τομέα της ισότητας των φύλων, καθώς και από ανεξάρτητες προσωπικότητες. Έργο της Επιτροπής είναι η συμβολή στη διαμόρφωση εθνικής στρατηγικής για την ισότητα μεταξύ γυναικών και ανδρών, η διαμόρφωση των αναγκαίων πολιτικών και μέτρων και η παρακολούθηση της εφαρμογής τους, καθώς και η αξιολόγηση των αποτελεσμάτων τους σε εθνικό και περιφερειακό επίπεδο.	
Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας	Οι Περιφερειακές Επιτροπές Ισότητας, οι οποίες συγκροτούνται σε κάθε Περιφέρεια με απόφαση του/της Γενικού/-ής Γραμματέα Ισότητας (άρθρο 6 παρ. 2 Ν. 2839/2000). Κύριο έργο τους είναι η προώθηση και η κατοχύρωση της ισότητας των δύο φύλων σε όλους τους τομείς, σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο, σε συνεργασία με τους φορείς τοπικής αυτοδιοίκησης.	

ISBN: 978-960-6737-29-9

ΚΕΘΙ